Si la Marta Mata no hagués existit, Abacus tampoc

M. Assumpta Baig Torras
Sòcia de consum i presidenta de la Fundació Marta Mata

L'àvia i la neta passegen pels passadissos d'un dels centres d'Abacus de Catalunya. Aquest és molt gran, i es pot confondre amb un centre comercial més, dels que la petita està acostumada a passejar-hi i comprar.

L'àvia, mestra, nascuda als inicis dels anys cinquanta, desitja explicar-li a la nena la seva vivència com a mestra de la renovació pedagògica. Cal, però, cercar la pregunta adient per estimular la seva curiositat. La neta se li avança i li pregunta:
—Àvia, perquè aquí no hi ha menjar, ni productes de neteja?
L'àvia respon ràpidament, i molt astutament pensa un seguit més de preguntes per estimular la seva curiositat.
—Saps com es diu aquesta botiga? I per què va començar a funcionar? I qui...
— Àvia, estem a Abacus. Tu coneixes qui són? Va, explica'm, una de les teves històries, que sembla que tot ho saps. —Nena... és que ja tinc un bon grapat d'anys... Surten i en el primer banc a l'ombra l'àvia comença:
—Enguany, any 2026, fa cent anys que va néixer una nena que van anomenar Marta, els seus cognoms Mata Garriga.
—Uhm!!! Aquest nom me l'has dit en altres ocasions... Va, explica'm, que ja vull saber qui és la Marta. Ai!! Ja he oblidat els cognoms.

"Abacus va néixer el 1968 de la mà de mestres i famílies vinculats a Rosa Sensat per proveir les escoles renovadores dels materials necessaris per transformar l'educació"

Quim Lázaro

— La Marta Mata Garriga, va néixer a Barcelona. La seva mare era mestra i el seu pare enginyer. Els dos procedien del Baix Penedès. La Marta de petita va gaudir d'una molt bona escola, l'escola de la República. Mai la va oblidar, ben al contrari, quan va ser gran va treballar molt i molt per recuperar-la després de la maleïda guerra i que en el franquisme... es tornés a l'escola més tradicional.
L'àvia s'emociona i la neta reclama.
— I què més àvia? No m'expliques res d'Abacus...
— Tot arribarà. Els anys seixanta del segle passat van aflorar moltes iniciatives diverses a l'entorn del món de l'educació i la cultura, en més d'una la Marta Mata hi va ser des del primer moment, com edicions La Galera, Cavall Fort, i l'editorial Teide, que publica *Beceroles*, el primer llibre en català que entra a l'escola durant el franquisme. La seva autora és l'Àngels Garriga, la mare de la Marta.
— Només un llibre en català a l'escola? I què més àvia? I Abacus?
— A poc a poc, ja hi estem arribant. Durant aquests anys seixanta un grup de 7 persones, entre elles la Marta, va fundar una escola de

mestres amb el nom d'una altra mestra, Rosa Sensat. Volien fer una acció decidida de formació de mestres, que era inexistent a l'escola oficial. Tenien el convenciment que era un tema clau per a qualsevol canvi en l'educació. La direcció de Rosa Sensat se li va encarregar a Marta Mata.
— I què més àvia? I Abacus què?
— Ara sí que ja hi arribem. A l'entorn de l'escola de mestres Rosa Sensat, i de les escoles d'estiu que van refundar, s'hi van agrupar una colla de mestres joves que, juntament amb pares i mares inquiets per l'educació dels seus fills, crearen noves escoles renovadores per treballar conjuntament per una escola activa i catalana. Aquestes escoles per al seu funcionament necessitaven disposar d'un material adequat per tirar endavant una bona pedagogia i l'any 1968 van crear Coordinació Escolar i la Cooperativa Abacus, que es van ubicar al pis del carrer París 204 on s'acabava d'instal·lar Rosa Sensat.
— Ara hem arribat a Abacus. Àvia, com t'enrotlles! I què és una cooperativa?
— Una cooperativa és com una empresa, però la propietat és de les persones, en aquest cas van ser les escoles, que en formaren part, i que la van crear per satisfer necessitats comunes. El primer director d'Abacus va ser un cunyat de la Marta Mata.
— I què més àvia?
— Al cap d'uns anys, no ho recordo bé, la cooperativa va passar a tenir socis, això s'anomena cooperativa de consum. Més endavant els treballadors d'Abacus també van entrar com a socis a la cooperativa.
— Àvia, i encara és cooperativa?
— I tant, i ja fa 58 anys! Jo quan compro i vaig a pagar sempre em demanen el carnet de sòcia.
— I on venen menjar i productes de neteja poden ser cooperatives?
— Bona pregunta. Poden ser-ho, però en general no ho són. En una cooperativa les decisions importants es prenen democràticament, els beneficis es reinverteixen o es reparteixen de manera equitativa i es prioritza l'impacte social i col·lectiu.
— I la Marta Mata, què hi té a veure amb Abacus?
— A veure, pensa-hi. Qui impulsa els anys seixanta l'escola de mestres Rosa Sensat, la renovació pedagògica i...
— Ah, clar! La Marta Mata.
— No oblidis, però, que la Marta Mata, que ens deixa un gran llegat en el món de la pedagogia, entre altres, el construeix sempre amb altres persones, en equip, sent-ne ella la líder i l'ànima impulsora.
— Àvia, i si la Marta no hagués existit, Abacus tampoc existiria.
— En tot cas seria una altra història...